

Nieuw Thialf stadion

Aanvulling analyse economische effecten

Gemeente Heerenveen

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Opdrachtomschrijving en interpretatie	3
Hoofdstuk 2	Kiezen voor ambitieuze uitwerking	5
Hoofdstuk 3	Beantwoording onderzoeksvraag	7
Hoofdstuk 4	In kaart gebracht door Ecorys en RIGO	9
Hoofdstuk 5	Overzicht 'witte vlekken' op hoofdlijnen	10
Hoofdstuk 6	Aanvullende kansen, extra effecten: toelichting	13
Hoofdstuk 7	Conclusies	23
Bijlagen	Gesprekspartners	26
	Bezoekersaantallen/-soorten Thialf 2002-2011	27
	Schaatsbanen in Nederland (overdekt)	28

Opdrachtomschrijving

Opdrachtomschrijving

Om het imago en de positieve effecten van Thialf te behouden en waar mogelijk verder uit te bouwen, wordt gewerkt aan plannen voor verbouw van het huidige Thialf dan wel nieuwbouw op een andere locatie. Ernst & Young is gevraagd door de gemeente Heerenveen een zogenoemde '**witte vlekken**-analyse' uit te voeren gericht op de nu beschikbare onderzoeken naar de economische effecten van het nieuwe Thialf.

Relevante documenten

- ▶ Ecorys, Economische impact Thialf III, 8 februari 2010.
- ▶ RIGO Research, Quick scan enkele economische effecten Nieuw Thialf, januari 2011.

Verschillende varianten

Ernst & Young heeft drie verschillende varianten onderzocht. Deze drie varianten worden in het volgende hoofdstuk verder toegelicht:

- ▶ Eénbaansvariant op de Noordplot;
- ▶ Vernieuwbouw op de huidige locatie;
- ▶ Renovatie op de huidige locatie.

Interpretatie van de opdracht & vraagstelling

Vraagstelling

Primair 'witte vlekken'-analyse op economische effecten:

- ▶ Toets of in de rapportages van Ecorys en RIGO alle relevante (economische) effecten in beeld zijn gebracht.
- ▶ Doe dit op basis van een interviewronde langs de meest betrokken stakeholders.

Secundair: doorkijk op manier waarop en de voorwaarden waaronder beoogde effecten kunnen worden gerealiseerd:

- ▶ Zijn alle aanwezige kansen voor het nieuwe Thialf benoemd of zien betrokken partijen nog andere kansen die tot dusver wellicht te weinig aandacht hebben gekregen en/of onderschat worden?
- ▶ Welke ideeën leven er bij betrokken partijen wat betreft maatregelen/flankerend beleid dat erop gericht is de verwachte effecten daadwerkelijk te realiseren?
- ▶ Tegen welke knelpunten lopen we wellicht aan bij het optimaal profiteren van de investeringen in het nieuwe Thialf?

Wat doen we niet?

Na overleg met de opdrachtgever is besloten tot de 'witte vlekken-analyse', in plaats van bijvoorbeeld:

- ▶ Een second opinion op de uitgevoerde economische effectrapportages.

Het is echter wel zo dat een 'witte vlekken-analyse' toch veronderstelt dat wij weten welke effecten al door Ecorys en RIGO zijn meegenomen in hun berekeningen. Om deze reden hebben wij wel doorgevraagd naar de meest bepalende factoren voor hun berekeningen (met name aantallen bezoekers, typen bezoekers en herkomst en bestedingen per bezoekerscategorie).

Statische doorrekening effecten of visionaire uitwerking van ambities?

Nu beschikbare rapportages

Vooraf statische doorrekening van effecten:

- ▶ De belangrijkste baten zijn bestedingseffecten en toename van waarde van bestaand vastgoed.
- ▶ Doorrekening op basis van plausibele kengetallen, berekeningen ook zorgvuldig.
- ▶ Maar... is dit alles?
- ▶ En... zijn dit de belangrijkste effecten?

Meer visionaire, ambitieuze aanpak

- ▶ Heerenveen wordt “wintersporthoofdstad van Nederland”.
- ▶ Sportstad Heerenveen uitbouwen tot een kleinere versie van Papendal.
- ▶ Wereldwijde brandpunt van alles wat met schaatsen te maken heeft.
- ▶ Nieuw Thialf als onmisbare voorwaarde voor turnaround-strategie voor de wegzakkende schaatssport.
- ▶ Grote bijdrage aan ‘Holland Promotion’.
- ▶ Thialf is belangrijk instrument voor bereiken van doelstellingen uit “sportbrief” van kabinet.
- ▶ Thialf opent kansen in nu al snel groeiende sectoren als zorg, wellness en leisure.

Keuze:

- ▶ Toetsen of een meer visionaire, ambitieuze aanpak extra effecten sorteert.

Inspelen op groeisectoren, Thialf benutten als springplank

Welke sectoren groeien (nog) in Nederland?

Met name:

- ▶ Gezondheidszorg ('Health').
- ▶ Wellness.
- ▶ Leisure (vrijtijdsbesteding).
- ▶ Als onderdeel daarvan: sport.

Voor Heerenveen, Friesland & Noorden is de vraag:

- ▶ Hoe spelen wij zo effectief mogelijk in op de potentie van deze snelgroeiende sectoren?
- ▶ Hoe creëren wij nieuwe economische dragers voor de toekomst?

Beoordeling:

- ▶ Investering in nieuwe Thialf genereert legio kansen waarmee Friesland/Noorden een groter deel van de koek van Health en Leisure kan veroveren binnen Nederland en nieuwe economische dragers genereert.

Nieuw Thialf strategische link naar deze sectoren

Eerste aanzet:

- ▶ Bijdrage aan benutten potentie als economische sector is evident.
- ▶ Door sterke positie als sportstad te linken aan gezondheidszorg (blessurebehandeling, fitnessrage, sportclinics en kampen voor jongeren, etcetera), komen initiatieven tot stand die anders niet of niet hier gerealiseerd zouden worden.
- ▶ Idem linken van sportstad aan leisure, door Thialf Museum, stimuleren van dagbezoekjes en dergelijke.

Beantwoording onderzoeksvraag (1)

Boodschap 1: er zijn inderdaad witte vlekken...

Wat is al in beeld (gekwantificeerd naar banen e.d.):

- ▶ De meeste, maar niet alle bestedingseffecten van sporters, bezoekers en overige gebruikers.
- ▶ Effect van nieuwe stadion op vastgoedwaarde van omliggend en al bestaand vastgoed.

Tot nog toe nog niet uitgewerkte effecten & kansen:

- ▶ Bestedingseffecten van (nieuwe) evenementen
- ▶ Uitbouw CTO tot 'Klein Papendal'
- ▶ Huisvesten (jonge) topsporters
- ▶ Uitbouw EK/WK-weekend tot feesten in centrum
- ▶ Snijvlak sport & leisure (o.a. Thialf Museum, sporthotel, etc.)
- ▶ Snijvlak sport & health (o.a. sportkampen voor jongeren, topsportinfra gebruiken voor breder publiek, relatie met gezondheidsboulevard)
- ▶ Verbinden netwerken van lokaal/regionale bedrijven met (inter)nationale bedrijven
- ▶ Met Thialf openen van nieuwe markten

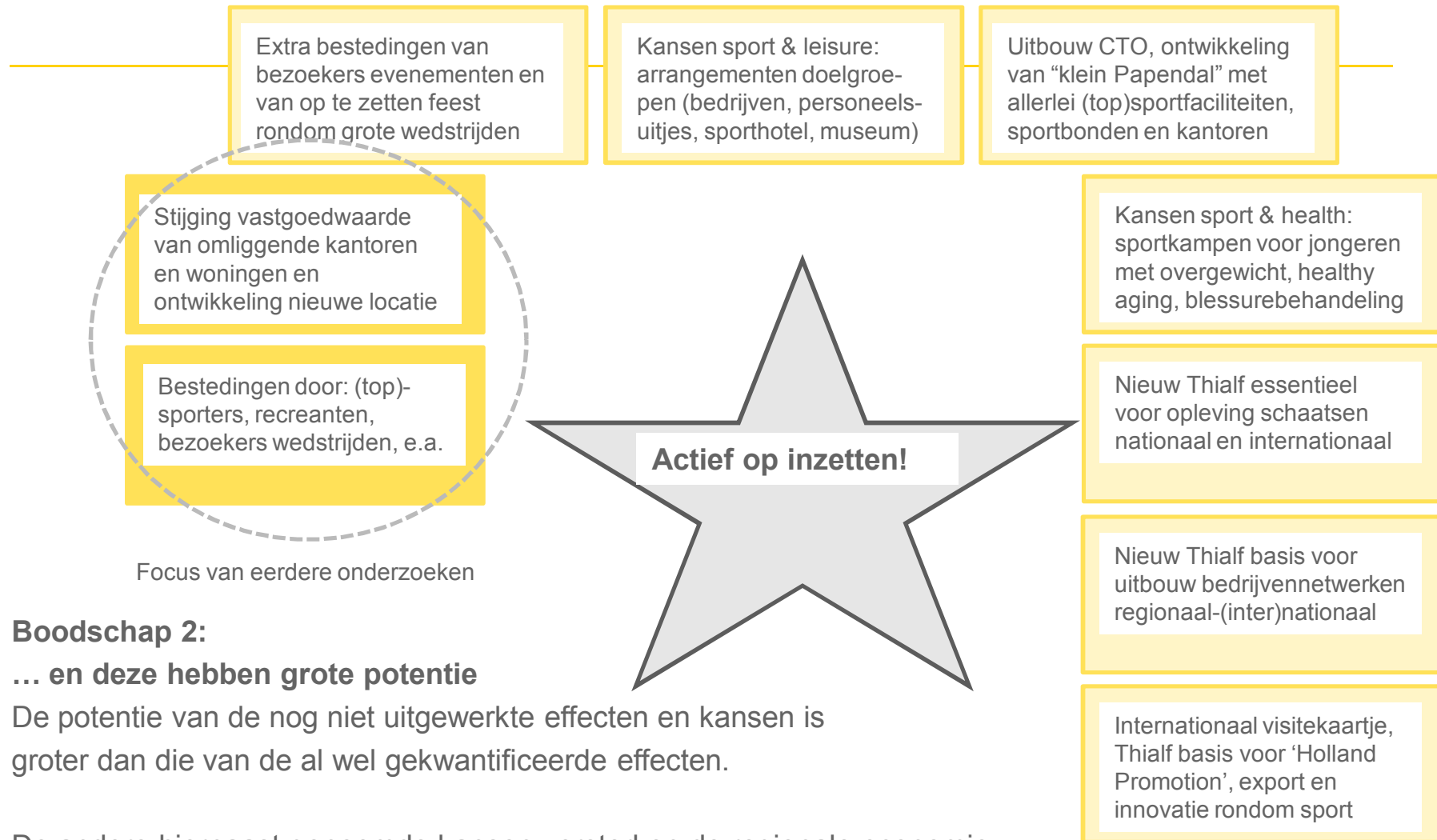
Wat is wel in beeld (gekwantificeerd naar banen/BRP):

- ▶ De meeste, maar niet alle bestedingseffecten van sporters, bezoekers en overige gebruikers.
- ▶ Effect van nieuwe stadion op vastgoedwaarde van omliggend en al bestaand vastgoed

Door Ecorys en RIGO uitgewerkte effecten:

- ▶ 45-80 banen (fte) vanwege bestedingseffecten in Ecorys-rapport.
- ▶ RIGO onderbouwt nog eens € 380.000 tot € 665.000 extra bestedingen vanwege combinatiebezoeken, resulterend in beperkt aantal banen extra in horeca en retail.
- ▶ Vastgoedwaardestijging van 3% tot 5% bij woningen in straal van 200 meter en 1% tot 2% bij woningen tussen 400 en 500 meter.

Beantwoording onderzoeksvraag (2)

Boodschap 2:

... en deze hebben grote potentie

De potentie van de nog niet uitgewerkte effecten en kansen is groter dan die van de al wel gekwantificeerde effecten.

De andere hiernaast genoemde kansen versterken de regionale economie structureel en zijn van belang als basis onder 'revival' van het schaatsen als internationaal visitekaartje voor Nederland en het Nederlands bedrijfsleven.

In kaart gebracht door Ecorys en RIGO, (gedeeltelijk) kwantitatief

Effecten vanwege Thialf

	Locatie zelf	Heerenveen	Friesland/ noorden	Nederland
Banen in de sport, bij accommodaties				
Bestedingen (top)sporters				uit buitenland
Idem professionals rond sporters				
Bestedingen recreatieve sporters				
Bestedingen wedstrijdbezoekers				
Vastgoedwaardestijging (bestaand)				
Nieuw vastgoed, RO-ontwikkeling				
Combinatiebezoeken *	n.v.t..			

* Additioneel t.o.v. overige bestedingen

Per saldo:

- ▶ Alleen bestedingseffecten, vastgoedwaardestijging en combinatiebezoeken gekwantificeerd.

Overzicht van ‘witte vlekken’ en nog niet uitgewerkte kansen

Beoordeling

Belangrijke inzichten wat betreft bestedingen:

- ▶ Focus in Ecorys-onderzoek op de bestedingseffecten (van topsporters, bij topsporters betrokken professionals, recreatieve sporters en bezoekers van wedstrijden).
- ▶ Toename van aantal ijsgerelateerde bezoekers van meer dan 300.000 (autonome ontwikkeling) naar circa 430.000 bezoekers, stijging van circa 35%.
- ▶ Geen toename meegenomen wat betreft concerten en entertainment.
- ▶ Aantal zakelijke bezoekers is ook gelijk gehouden.

Conclusie:

- ▶ Met name ten aanzien van evenementen en zakelijke bezoekers mogelijk extra kansen.

Beoordeling vastgoed(waarde)effecten

Belangrijke inzichten:

- ▶ RIGO Research heeft zich vooral gericht op het kwantificeren van de effecten op de vastgoedwaarde van al bestaand vastgoed (bedrijfsmatig en wonen).
- ▶ Ten aanzien van nieuwe vastgoedontwikkeling hanteert RIGO het uitgangspunt dat dit alleen voor Heerenveen/Friesland interessant kan zijn maar voor Nederland niet (omdat het vooral verplaatsingen betreft)...
- ▶ ... verder ziet men alleen mogelijkheden voor het (vanwege Thialf) sneller vullen van al gerealiseerde gebouwen (kantoren en commerciële functies), met name dat deze na bouw van nieuw Thialf sneller gevuld kunnen worden.

Conclusie:

- ▶ Uitgangspunten lijken reëel, maar wellicht toch extra kansen voor nieuwe vastgoedontwikkeling.

Geheel of gedeeltelijk nog niet uitgewerkt = 'witte vlek' (1)

Effecten vanwege Thialf

	Locatie zelf	Heerenveen	Friesland/ noorden	Nederland
Uitbouw CTO, nieuwe sportbonden	***		+++	+++
Nieuwe faciliteiten topsporters	***		+++	+++
Congressen, vergaderingen e.d.	***			
Concerten, evenementen	***			
Uitbouw weekend rondom EK/WK	***		***	
Sportkampen jongeren e.d.	***		***	
Bijdrage Holland Promotion			***	***
Bijdrage sportinnovatie en -export	*		*	*

Toelichting:

- ▶ Met ***-tjes is aangegeven waar mogelijke economische effecten naar verwachting vooral neerslaan.
- ▶ Met +++-tjes is aangegeven waar overige effecten waarschijnlijk neerslaan

Geheel of gedeeltelijk nog niet uitgewerkt = 'witte vlek' (2)

Effecten vanwege Thialf

Locatie zelf Heerenveen Friesland/
noorden Nederland

Thialf Museum	***	***	
Sporthotel		***	
Vestigingsplaatseffect niet-sportgerel.	***	***	
Huisvesten jonge (top-)sporters		***	+++
Basis voor revival schaatssport		*	***
“Wintersporthoofdstad van Nederland”		***	+++
Linken lokaal + nationaal bedrijfsleven		***	
Preventieve werking gezondheidszorg		***	***

Toelichting:

- ▶ Met ***-tjes is aangegeven waar mogelijke economische effecten naar verwachting vooral neerslaan.
- ▶ Met +++-tjes is aangegeven waar overige effecten waarschijnlijk neerslaan

Aanvullende kansen, extra effecten

Groslijst, 'rijp en groen door elkaar'

Mede op basis van aangedragen suggesties van gesprekspartners:

- ▶ Van Sportstad "wintersporthoofdstad" maken van Nederland & schaatshoofdstad van de wereld.
- ▶ CTO uitbouwen tot een "klein Papendal", focus van georganiseerde sport in het Noorden.
- ▶ Door combinatie van accommodaties dé locatie voor evenementen in Noord-Nederland.
- ▶ Doorontwikkeling van schaatsevenementen naar driedaagse volksfeesten.
- ▶ Inspelen op kansen op snijvlak van sport en gezondheid (sportkampen jongeren, relatie met RUG, etc.).
- ▶ Inspelen op kansen op snijvlak van sport en leisure (schaatsmuseum, dag/verblijfsarrangementen, aanknopen bij Elfstedentocht etc.).
- ▶ Sportinnovatie stimuleren als basis voor aantrekken buitenlandse topsporters en export van kennis.
- ▶ Verknopen van lokale en regionale bedrijevnetwerken met nationale en internationale netwerken.
- ▶ Sportstad met Abe Lenstrastadion en Thialf verbinden met centrum van Heerenveen.

Hierna worden deze kansen en mogelijke extra effecten nader uitgewerkt langs twee lijnen:

- ▶ Mogelijke (extra) potentie.
- ▶ Voorwaarden voor benutten van kansen en realisatie van beoogde effecten.

“Wintersporthoofdstad van Nederland” & schaatshoofdstad van de wereld

Toelichting extra potentie

- ▶ Feitelijk is Heerenveen al schaatshoofdstad van Nederland...
- ▶ ... maar de regering c.q. het bondsbureau van de KNSB zit elders.
- ▶ Als Heerenveen meer organisatie rondom schaatsen aantrekt, levert dit direct banen op.
- ▶ Méér en beter bezochte wedstrijden organiseren naast traditionele klappers als EK en WK allround, met bijkomende bestedingseffecten.
- ▶ Van EK of WK méér maken dan een schaatswedstrijd... denk aan ‘Nacht van Assen’ als voorbeeld.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Commitment van KNSB en ISU voor grote wedstrijden (Thialf is enige locatie waar veel publiek komt, vereiste voor via TV ‘vermarkten’ van de sport)
- ▶ Schaatshoofdstad zijn is méér dan organiseren van wedstrijden...
- ▶ ... bieden van topfaciliteiten aan topsporters, zodat ploegen hier komen trainen en experimenteren met nieuwe techniek e.d.
- ▶ Heerenveen = schaatsen... maar bij bijvoorbeeld skiën is dit nog veel minder het geval.
- ▶ Betere marketing van het schaatsen in het algemeen en wedstrijden in Thialf in het bijzonder.

Per saldo:

- ▶ Bij topfaciliteiten meer buitenlandse sporters en mogelijk meer wedstrijden en publiek onder voorwaarde van creatieve en offensieve aanpak van Thialf, KNSB en ISU.
- ▶ Potentie van andere wintersporten is interessante ‘extra’, maar blijft waarschijnlijk bescheiden.

CTO uitbouwen tot “Klein Papendal”, focus van georganiseerde sport in het Noorden

Beoordeling extra potentie

- ▶ CTO i.c. Sportstad Heerenveen ontwikkelen zich al goed, infrastructuur is al goed door bundeling van sport, onderwijs en bedrijfsleven.
- ▶ Van de vier CTO's heeft Heerenveen naast Papendal beste uitgangspositie, meest actieve netwerk en organisatie.
- ▶ Aantal gevestigde sportbonden en regionale kantoren kan nog toenemen (ligging van Heerenveen is pluspunt, beste locatie in het noorden), dit leidt direct tot enige banen.
- ▶ Nog meer faciliteiten en kennis bundelen op gebied van voeding, sporttechnologie, windtunnel om te trainen, zodat individuele sporters en teams naar Heerenveen komen om te trainen met bijbehorende verblijfsbestedingen.

Per saldo:

- ▶ Basis voor uitbouw CTO is de unieke positie van Heerenveen wat betreft schaatsen, maar er is potentie voor uitbouw in andere sporten. Economische effecten betreffen dan niet alleen bestedingen van sporters en sportbezoekers, maar ook bedrijvigheid rondom sport.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Sporthotel belangrijke aanvulling en voorwaarde.
- ▶ Relatie met wetenschap en gezondheidszorg verder uitbouwen (RUG?).
- ▶ Benutten van potentie van nabijgelegen sportcentra als Sneek (zeil/watersport) en Drachten (zwemmen).
- ▶ ‘Alles op loopafstand’ is belangrijke troef (in bijvoorbeeld Amsterdam zijn de voorzieningen nogal verspreid).

Uitbouw van evenementen en concerten

Beoordeling extra potentie

- ▶ Ecorys heeft niet gerekend met meer evenementen en evenementenbezoekers na nieuw/verbouw.
- ▶ Er is en blijft wel grote behoefte aan evenementen, 'mensen willen iets speciaals doen'.
- ▶ Spin-off voor (centrum van) Heerenveen zal op nieuwe locatie groter zijn...
- ▶ ... zie toeloop naar het centrum van Arnhem van bezoekers van Borsato-concerten, speciale 'Toppers-arrangementen' van hotels in Amsterdam, enz.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Professionele benadering van evenementen, niet als bijzaak maar als (mede-) 'core activity'.
- ▶ Bundeling van expertise wenselijk, tegenwicht bieden aan én goede partner zijn van evenementenbureaus en concertorganisatoren als MoJo.
- ▶ Accommodatie moet voldoen aan eisen van organisatoren en wensen van het publiek.
- ▶ Positie kiezen tussen met name Martiniplaza Groningen, WTC-Expo/FEC Leeuwarden en ook IJsselhallen in Zwolle, TT-hal Assen en Evenementenhal Hardenberg (zie Marktplan, 2008 en 2009).

Per saldo:

- ▶ Veel stadions rekenen zich rijk aan (opbrengsten van) evenementen en concerten. Uitgangspunt van Heerenveen is met Thialf en Abe Lenstrastadion en goede ligging in het noorden relatief gunstig.
- ▶ Bij realisatie rekening houden met gewenste positionering tussen alternatieve accommodaties en te bedienen doelgroepen

Doorontwikkeling EK's, WK's naar volksfeesten en vergroten aantal wedstrijden

Beoordeling extra potentie

- ▶ Veel bezoekers van wedstrijden komen maar één dagje, de bestedingen nemen sterk toe als een deel een heel weekend blijft (inclusief overnachtingen).
- ▶ EK en WK kunnen basis vormen voor omvattender publieksfeest in centrum van Heerenveen.
- ▶ WK Sprint of WorldCup nu minder in trek...
- ▶ ... deze weer beter promoten
- ▶ ... of zoeken naar andere wedstrijden waar publiek interesse in heeft
- ▶ Waarom niet een Nederland-Duitsland of Nederland-Noorwegen programmeren?
- ▶ Jeugdselecties van Friesland laten strijden met 'Holland', Groningen enzovoort.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Actieve houding van horeca in Heerenveen.
- ▶ Nieuwe opzet van wedstrijden, zoeken naar competitie-elementen waar publiek warm voor loopt
- ▶ Professionele marketing van schaatsen en schaatsevenementen
- ▶ Niet drie dagen schaatsen, maar vrijdag gebruiken om toppers te presenteren in centrum van Heerenveen als middelpunt van weekend durend schaatsfeest?
- ▶ Bezoekers van schaatswedstrijden besteden € 20 tot € 80 per dag > stimuleren dat er in en om de hal bestedingsmogelijkheden zijn en dat het programma ruimte laat voor combinatiebezoek (zie Marktplan 2009).

Per saldo:

- ▶ Het moet mogelijk zijn om in ieder geval van EK en WK meer te maken dan het nu is, namelijk een mooi en goed bezocht schaatsevenement. Daarnaast zijn er kansen andere evenementen op te zetten die het publiek aanspreken.

Kansen op snijvlak van sport en leisure

Beoordeling extra potentie

- ▶ De historie van schaatsen heeft potentie als basis voor dagtrips, als deze op een aantrekkelijke manier wordt gepresenteerd.
- ▶ ... van Ard Schenk en Kees Verkerk, via Piet Kleine, Hans van Helden en Hilbert van der Duim naar Sven Kramer en Erben Wennemars.
- ▶ Interactief museum waarin oude wedstrijden kunnen worden herbeleefd via oude beelden en commentaren, krantenknipsels en dergelijke, voor individuen en groepen spelelementen invoegen (quiz-achtig).
- ▶ “Friesland heeft ruimte voor een dagattractie”, extra potentie als er qua tijd voor bezoekers ruimte overblijft voor bezoek centrum.
- ▶ De actualiteit heeft eveneens potentie buiten de wedstrijden... trainingen bekijken, portretten van toppers, overzicht van records en beste seizoensprestaties e.d.

Per saldo:

- ▶ Sport/schaatsen verbinden met leisure biedt kansen.

vervolg

- ▶ Schaatsfitness? ... fitness is de snelst groeiende sport in Nederland en wereldwijd.
- ▶ Richten op sport clinics, sportieve vakantiecampen en dergelijke voor kinderen/jongeren.
- ▶ Relatie leggen met wellness... misschien niet primair via het schaatsen, maar vanuit het concept van Sportstad in bredere zin?

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Uitwerken van interactief museumconcept dat is gericht op beleven van schaatshistorie én inspeelt op de actualiteit/helden van nu.
- ▶ “What makes a destination?”... “a great story”... Heerenveen en Thialf hebben dat (onderzoek Sports Experience Heerenveen, 2008)
- ▶ Verbinding leggen met fitness, wellness en health (zie hierna).

Kansen op snijvlak van sport en gezondheid

Beoordeling extra potentie

- ▶ Gezondheidszorg ('health') is één van de weinige sterk groeiende economische sectoren.
- ▶ Het Noorden richt zich op Healthy Aging...
... dit concept laat zich in principe goed koppelen aan Thialf en concept van Sportstad.
- ▶ Misschien beter om niet alleen op gezond ouder worden te richten, maar thema te verbreden naar jongeren (sporten/gezondheid bij jongeren is minstens zo actueel).
- ▶ Sportvoorzieningen zijn ook te gebruiken als onderdeel van health cluster...
- ▶ ... hetzelfde geldt voor voorzieningen voor topsporters in de sfeer van voeding/diëtisten, fysiotherapie, blessurebehandeling e.d.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Uitbouwen concept van Gezondheidsboulevard, met sportieve imago en aanwezigheid van grote verzekeraars
- ▶ Interesse (toetsen) vanuit private sector en/of initiatieven vanuit lokale ziekenhuis Tjongerschans en bijvoorbeeld UMCG.
- ▶ CTO en Sportstad gericht verder uitbouwen in de richting van medische voorzieningen voor topsporters én bredere publiek

Per saldo:

- ▶ Health is een nu al grote en sterk groeiende economische sector... Thialf en Sportstad benutten om een groter deel van deze taart op te eisen.

Basis voor sportinnovatie en export van kennis

Beoordeling extra potentie

- ▶ Nederland is sterk in sportinnovatie en is belangrijke producent rondom schaatsen.
- ▶ Denk aan producenten als Viking en Zandstra schaatsen, Raps B.V. en Maple Skate, Seves enzoverder.
- ▶ Verder zijn instituten als InnoSport en TNO bij sportinnovaties betrokken.
- ▶ Thialf en schaatsen zijn voor Nederland unieke internationale troeven...
- ▶ ... deze positie en ambitie gebruiken als basis voor uitbouw van economische cluster rondom de schaats, schaatspakken, ijsbanen, klimaatbeheersing van ijsbanen, enz.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Behoud van toppositie van Nederland in het schaatsen, mede door uitbouw van Thialf als internationaal brandpunt van het schaatsen.
- ▶ Met het nieuwe Thialf visitekaartje afgeven voor komende 10 tot 20 jaar...
- ▶ ... uitstralen: “er is maar één internationaal schaatscentrum en dat is Heerenveen.”

Per saldo:

- ▶ Verknopen van bedrijfsleven met sport en wetenschap gericht op nieuwe producten en technieken, voortbouwen op infrastructuur van InnoSport.

Verknopen van lokale en regionale bedrijvennetwerken met (inter)nationale

Beoordeling extra potentie

- ▶ Businessclub van SC Heerenveen, de OSSH, is grootste van Nederland met liefst 1.150 ledenbedrijven
- ▶ Het lokale en regionale netwerk van bedrijven is uitgebreid en hecht...
- ▶ ... schaatsen en Thialf vormen ankers om deze netwerken te kunnen aanhaken bij nationale en internationale netwerken.
- ▶ Schaatsen biedt bedrijven kans op profilering in aantrekkelijke markten als Scandinavië, Duitsland, delen van Oost-Europa, China etc.
- ▶ Door netwerkvergroting commerciële mogelijkheden die anders niet zouden ontstaan.
- ▶ Imago van schaatsen en Friesland is 100% positief, wekt geen enkele weerstand op.

Per saldo:

- ▶ Thialf en schaatsen vormen unieke springplank voor Friese, noordelijke en Nederlandse bedrijfsleven naar belangrijke markten.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Vasthouden van oude kern van grote bedrijven die schaatsen 'dragen' in Nederland, zoals Aegon, Essent, KPN, Sanex enzovoort...
- ▶ ... aanvullen met nieuwe bedrijven die brug kunnen slaan met nieuwe markten en netwerken.
- ▶ Denk aan Scania of Volvo voor link met Scandinavië, een Chinees of Koreaans bedrijf
- ▶ Arrangementen ontwikkelen voor verschillende soorten partners en sponsors, lokaal-nationaal-internationaal en waarborgen van grote wedstrijden en media coverage.

Ruimtelijke impuls door verbinden van Sportstad met centrum van Heerenveen

Beoordeling extra potentie

Vooralsnog tentatief:

- ▶ Nieuwe locatie van Thialf (als dit Noordplot wordt) biedt veel meer mogelijkheden om relatie te leggen met centrum van Heerenveen.
- ▶ Huidige locatie heeft geen potentie voor doorontwikkeling, elke ontwikkeling 'slaat dood in huidige omgeving'.
- ▶ Stimulans voor combinatiebezoeken, die momenteel haast niet voorkomen.
- ▶ Bij wedstrijden gaat het dan voornamelijk om horeca, fastfood, sportshop en dergelijke.
- ▶ Nadenken over aansluitende retailontwikkelingen, horeca en leisure op en om Sportstad en op as naar centrum.

Per saldo:

- ▶ Komst van Thialf naar Noordplot is unieke kans voor Sportstad op verdere uitbouw en haakt Sportstad aan bij de binnenstad, waardoor deze ook beter kan profiteren van grote bezoekersaantallen.

Hoe gaan we deze potentie benutten?

- ▶ Komst van Thialf naar Noordplot benutten om 'missing link' in de verbinding van Sportstad naar centrum van Heerenveen beter in te vullen (Vlinderbuurt i.c. Vlinderpark).
- ▶ Centrum van Heerenveen actief betrekken bij grote evenementen, zowel schaatsen als concerten en dergelijke.
- ▶ Voorstellen sporters op vrijdagavond en huldigen zondagmiddag in centrum van Heerenveen?

Conclusie

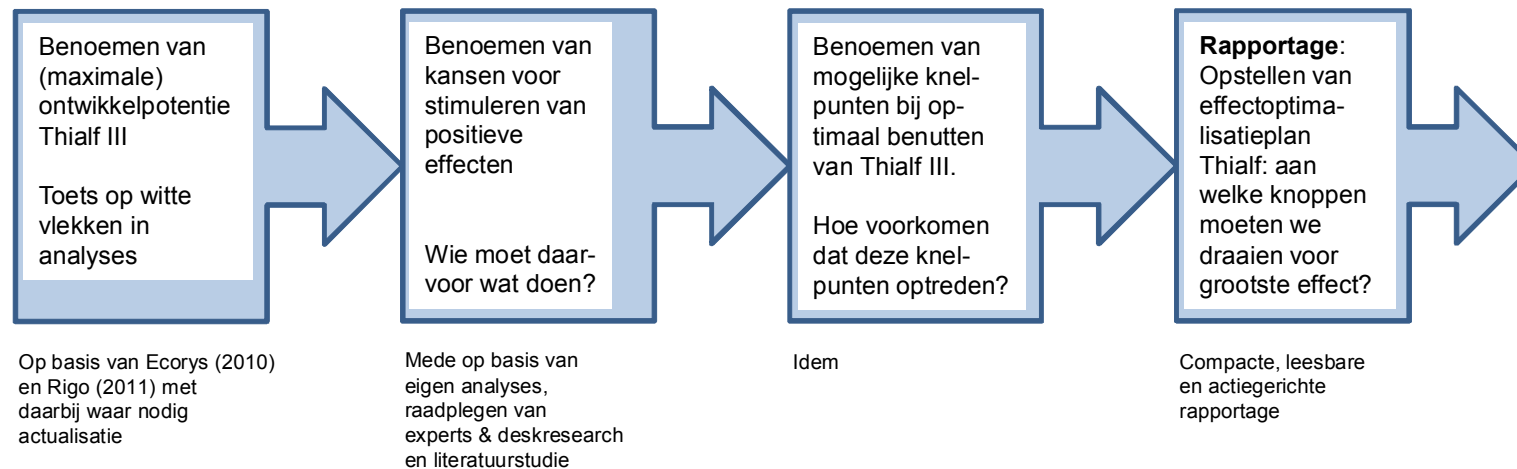
Op basis van voorgaande slides zijn onderstaand de conclusies weergegeven:

- ▶ Thialf biedt Friesland en Noorden springplank naar nieuwe economische activiteiten rondom groeisectoren als health, leisure en sport.
- ▶ De al beschikbare onderzoeken naar economische effecten van het nieuwe Thialf hebben een beperkte scope.
- ▶ De focus ligt op bestedingseffecten, vastgoedwaardestijging en mogelijke combinatiebezoeken (ook weer leidend tot bestedingen).
- ▶ Thialf zal naar verwachting echter veel meer impact hebben...
- ▶ ... waarbij als basis vereist is dat het stadion geen gewoon ijsstadion is maar zowel voor topsporters als recreatieve gebruikers meerwaarde heeft wat betreft kwaliteit, faciliteiten en belevingswaarde.
- ▶ Op het snijvlak van sport en leisure en sport en gezondheid liggen reële en grote kansen die nog niet (volledig) zijn meegenomen in de nu beschikbare analyses.
- ▶ Verplaatsing van Thialf naar Sportstad biedt kansen voor directe omgeving en centrumgebied.
- ▶ Diverse kansen vragen om actie van zowel publieke als private partijen, beleidsmatig en randvoorwaardelijk maar ook om ondernemerschap.
- ▶ Een aantal kansen worden naar verwachting alleen werkelijkheid als er geïnvesteerd wordt in verdere professionalisering van organisatie en marketing van schaatsen in Nederland en samenwerking rondom Thialf en Sportstad in het bijzonder.
- ▶ In ieder geval is publiek-private samenwerking en inzet van groot aantal partijen vereist om te komen tot optimaal rendement van te plegen investeringen.

Van 'witte vlekken-analyse' economische effecten naar effectoptimalisatieplan

Huidige opdracht

'Witte vlekken-analyse' als een toets op de volledigheid van de te verwachten effecten...
... maar effecten ontstaan niet 'automatisch', maar moeten georganiseerd worden. Zowel overheden als bedrijven moeten werken aan het ontwikkelen van kansen en het daadwerkelijk benutten van deze kansen.

In overleg gemaakte keuze

- ▶ In voorliggende rapportage al een doorkijkje naar mogelijkheden voor effectoptimalisatie.
- ▶ Raadzaam om deze aanpak nader uit te werken.

Bijlagen

Gesprekspartners en onderzoeksteam

Gesprekspartners

- ▶ Robert Veenstra en Jan van Erve (SC Heerenveen)
- ▶ Jeroen Bijl (NOC*NSF)
- ▶ Willem Veldman (CTO Heerenveen)
- ▶ John Bos (Sportstad Heerenveen)
- ▶ Coby van der Laan, Lykele Buwalda en Haaije Jorritsma (gemeente Heerenveen)
- ▶ Jan Driessen (Aegon)
- ▶ Jarko Nieweg (Thialf)
- ▶ Hans Konst, Jan van der Weij en Albert Formsma (Provincie Fryslân)
- ▶ Arie Koops (KNSB)

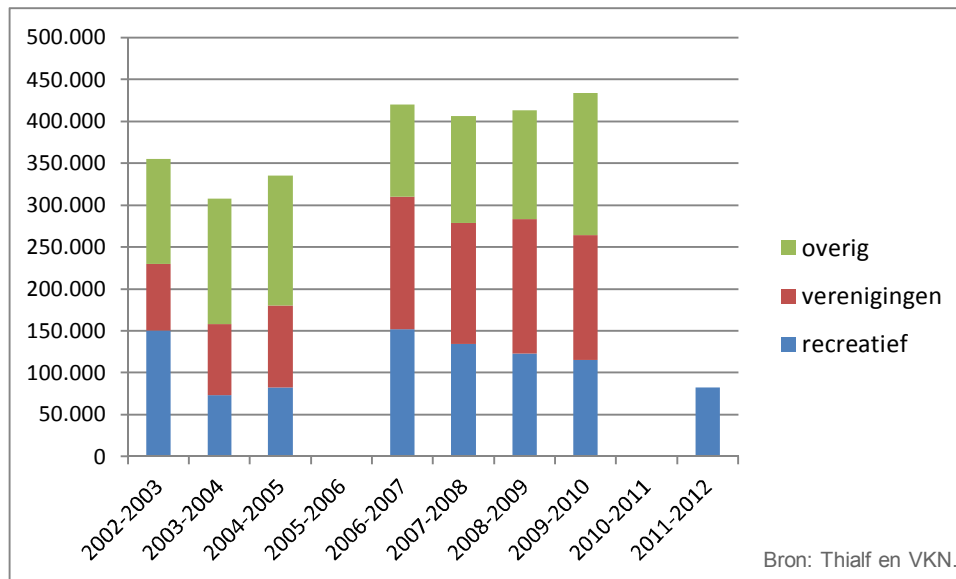
Onderzoeksteam

- ▶ Ewout van den Blink, Ernst & Young Accountants LLP
- ▶ In samenwerking met Herbert ter Beek van Bureau voor Economische Argumentatie (BEA)

Nieuw Thialf basis voor nieuwe groei bezoekers: recreatief en overig

Ontwikkeling bezoekersaantallen

- ▶ Recreatief bezoek fluctueert het sterkst, ook weersinvloeden zijn belangrijk.
- ▶ Vanaf 2006 is er een daling opgetreden wat de recreatieve bezoekers betreft.
- ▶ Recreatief bezoek is commercieel belangrijk, met hoge bestedingen (met name binnen Thialf!)
- ▶ 'Overig' = bezoek van schaatswedstrijden en andere evenementen

Vereist voedingsgebied voor kunstijsbaan

Belangrijke inzichten:

- ▶ Volgens VKN (Vereniging Kunstijsbanen Nederland) is belangstelling voor schaatsen door vrijwel geheel Nederland even groot.
- ▶ Bevolkingsdichtheid bepaalt dus in belangrijke mate potentieel bezoek van een ijsbaan.
- ▶ Gesteld wordt dat een kunstijsbaan binnen een half uur door circa 700.000 mensen met fiets, auto of openbaar vervoer bezocht moet kunnen worden.
- ▶ Dit betekent dat draagvlak voor kunstijsbaan in Heerenveen sterk ondermijnd wordt door eventuele nieuwe initiatieven in de regio (Friesland, noorden van het land).
- ▶ Voor het zelf sporten zijn mensen niet bereid ver te reizen, voor te bezoeken wedstrijden en evenementen wel (bron: CVO).

Met nieuw Thialf weer vast aan top van Nederlandse 'schaatspiramide'

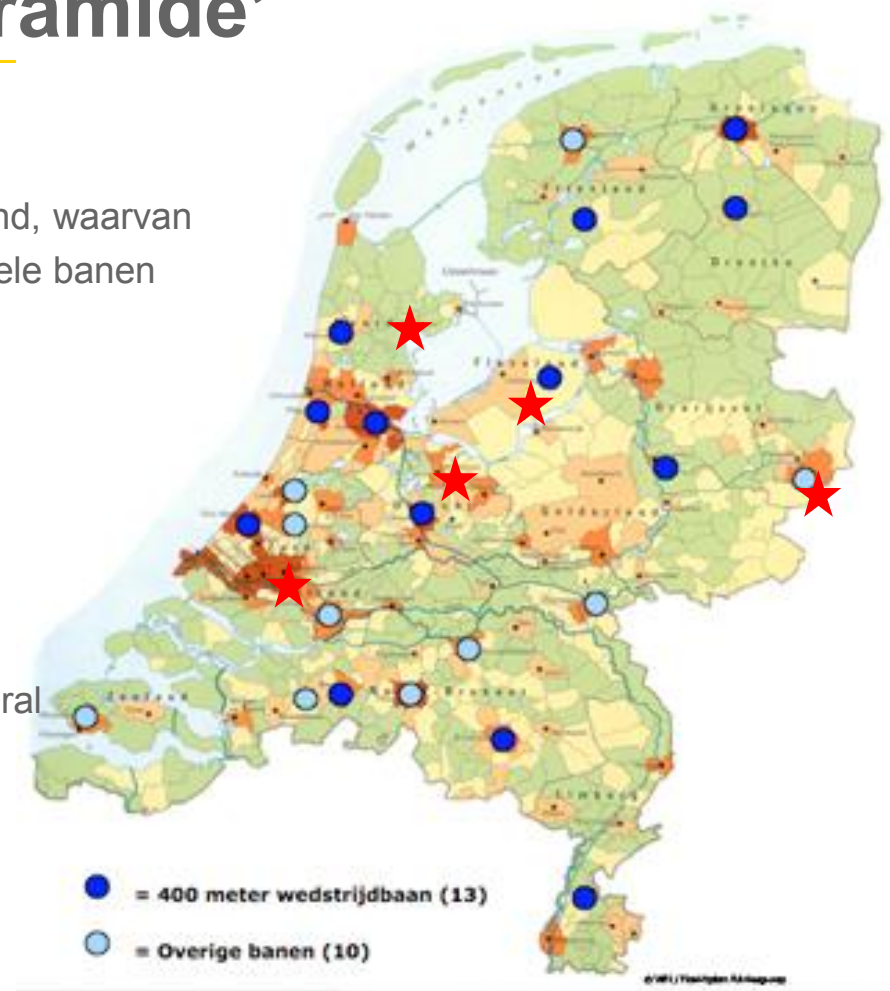
Huidige situatie

In 2006 waren er 21 ijsbaanaccommodaties in Nederland, waarvan 4 overdekt en 6 semi-overdekt. Inmiddels zijn daar enkele banen bijgekomen, waaronder die in:

- ▶ Enschede (2008, geheel overdekt)
- ▶ Biddinghuizen (2007, Flevonice, 5 km en 400m)
- ▶ Dronten (Leisure World, 400m indoor)
- ▶ Hoorn (2006, De Westfries)
- ▶ Initiatieven in Amersfoort en Rotterdam

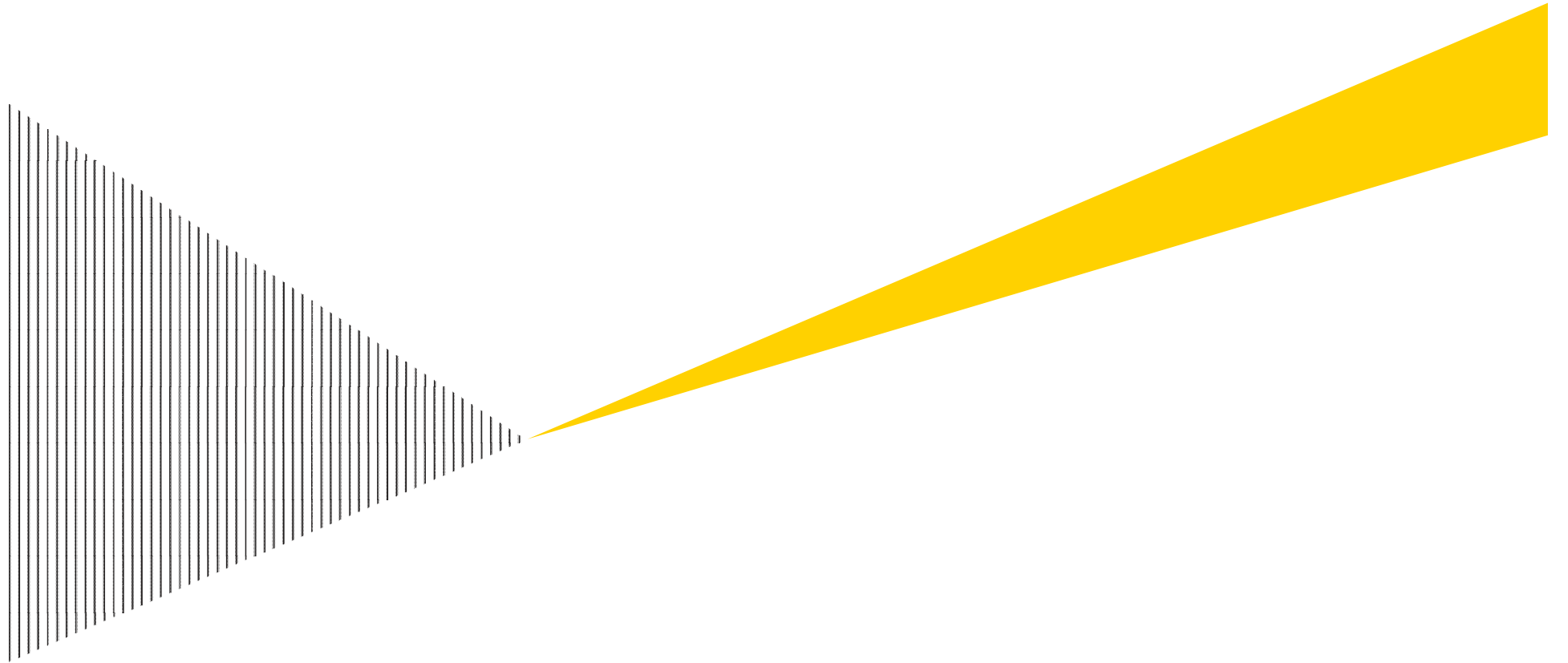
Er zijn recent ook enkele accommodaties gesloten, vooral vanwege een tegenvallende exploitatie:

- ▶ Harderwijk
- ▶ Rotterdam
- ▶ Valkenburg
- ▶ Vlissingen
- ▶ Dronten

Bron: Vereniging Kunstijsbanen Nederland (VKN)

Boodschap: zorg dat je speciaal bent!

 ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do